

اثر عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج *Citrus aurantium* بر تشنج ناشی از پنتیلن تترازول در موش های صحرایی نر

مهدی عباس نژاد (PhD)*، بتول کرامت (PhD)^۱، سعید اسماعیلی ماهانی (PhD)^۱، مریم رضایی زاده رودکرد (MSc)^۱

۱- گروه زیست شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

دریافت: ۹۰/۹/۲۶، اصلاح: ۹۰/۱۱/۱۹، پذیرش: ۹۱/۲/۱۳

خلاصه

سابقه و هدف: در طب سنتی ایران استفاده از بهار نارنج جهت درمان طیف وسیعی از بیماری های عصبی به عنوان آرامش بخش، خواب آور و ضد تشنج پیشنهاد گردیده است استفاده از گیاهان دارویی برای درمان بیماری ها از جمله تشنج بعثت اثرات سوء کمتر، رو به فزونی می باشد. لذا این مطالعه به منظور بررسی خواص بهار نارنج در کنترل حملات تشنج در موش صحرایی انجام شد.

مواد و روشها: این مطالعه تجربی بر روی ۴۲ سر موش صحرایی نر بالغ نژاد ویستار (۲۵۰-۲۰۰ gr) که به ۶ گروه کنترل (PTZ)، کنترل مثبت (فنوباریتال) و گروه درمانی عصاره (۷۵ mg/kg و ۱۵۰ و ۳۰۰ و ۶۰۰) تقسیم شدند، انجام گردید. تزریق به صورت داخل صفاقی انجام شد. پس از جمع آوری و خشک کردن گل برگ های تازه گیاه، عصاره متانولی (۷۰٪) بوسیله پرکولاتور تهیه و پس از حذف اتانول، عصاره بوسیله آون در دمای ۴۰ درجه سانتی گراد خشک شد. برای ایجاد تشنج از پنتیلن تترازول با دوز ۹۰ mg/kg استفاده گردید و تغییرات زمان شروع تشنج، دوام تشنج، درصد مرگ و میر و درصد حفاظت از حملات تشنجی برای گروههای مختلف اندازه گیری و با گروه کنترل (PTZ) و کنترل مثبت (فنوباریتال) مقایسه گردید.

یافته ها: نتایج نشان داد که دوز ۳۰۰ (mg/kg) عصاره دوره تأخیر تشنج را (198 ± 8 ٪) در مقایسه با گروه کنترل (78 ± 3 ٪) و طول دوره تشنج را (43 ± 46 ٪) در مقایسه با گروه کنترل (135 ± 110 ٪) بطور معنی داری کاهش داد ($p < 0.05$). حفاظت از حملات نیز توسط دوزهای متفاوت در مقایسه با گروه کنترل افزایش نشان داد که مؤثر ترین دوز ۶۰۰ mg/kg (78 ± 6 ٪) در مقایسه با گروه کنترل صفر بود ($p < 0.05$). مرگ و میر ناشی از تشنج نیز بطور معنی داری توسط عصاره در دوز ۳۰۰ mg/kg برابر با ۰٪ (صفر) در مقایسه با گروه کنترل (۲۶٪) کاهش یافت ($p < 0.01$).

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه به نظر می رسد که عصاره هیدرو متانولی بهار نارنج می تواند برای پیشگیری از حملات تشنج بکار رود.
واژه های کلیدی: بهار نارنج، تشنج، موش صحرایی.

مقدمه

(۵و۸). برای ایجاد تشنج روش های مختلفی وجود دارد. کیندلینگ یکی از مهمترین مدل ها برای ایجاد تشنج به صورت مزمن می باشد (۹). پنتیلن تترازول (PTZ) در موش سوری و صحرایی، بصورت تزریق مکرر دوزهای زیر آستانه، کیندلینگ شیمیایی ایجاد می کند که این اثر می تواند حداقل ۸ ماه پس از تزریق باقی بماند، کیندلینگ شیمیایی با PTZ به عنوان مدلی برای صرع عمومی پذیرفته شده است (۱۰). صرع کنترل نشده علاوه بر آنکه باعث محدودیت بسیاری در فعالیت های روزانه فرد می گردد، می تواند آسیب های برگشت ناپذیر در سلولهای مغزی نیز ایجاد کند (۱۱). در سال ۱۹۱۲ اولین بار فنوباریتال به عنوان یک داروی ضد تشنج جدید و مفید به کار گرفته شد و پس از آن فنی توئین معرفی شد (۱). از آنجا که درمان صرع نیازمند استفاده طولانی مدت و مداوم از داروها است. زمینه بروز عوارض جانبی نیز افزایش می یابد. بنابراین ضرورت توجه دوباره به طب سنتی و داروهای گیاهی با هدف دستیابی به داروهای کم خطر و با حداقل عوارض جانبی آشکارتر می شود. تحقیقات حاکی از اثر ضد

لزوم درمان طولانی مدت، مداوم و توأم با داروها، زمینه بروز عوارض جانبی متعدد داروها را جهت کنترل و درمان صرع بیشتر فراهم می کند، لذا توجه به طب سنتی و داروهای گیاهی با هدف دستیابی به داروهای کم خطر و با حداقل عوارض جانبی اهمیت پیدا می کند (۱). شیوع صرع حدود ۹-۷ در هزار می باشد و در همه سنین، نژادها و هر دو جنس بروز می کند. حملات صرعی در نتیجه عدم توازن در مهار و تحریک ارتباطات نورونی ایجاد می شوند که خود به علت تخلیه های ناگهانی و کنترل نشده نورون ها در سیستم عصبی مرکزی به وجود می آیند (۲-۴). در واقع صرع مجموعه ای از اختلالات سیستم اعصاب مرکزی است که به صورت تشنجات ناگهانی، زودگذر، تکرار شونده و غیر قابل پیش بینی با منشاء حسی، حرکتی و اتونوم ظاهر می شود (۵). از عوامل عمده ایجاد تشنج می توان به عفونت، ایسکمی و ضربه مغزی اشاره کرد (۷-۵) که به دنبال آن یک حالت التهابی در سیستم اعصاب مرکزی پدیدار می شود که این التهاب می تواند در مغز با بروز یک سری اختلالات و بیماری های عصبی از جمله صرع همراه باشد

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی به شماره ۴۱/۲۰۰۵/پ م دانشگاه شهید باهنر کرمان می باشد.

* مسئول مقاله:

آدرس: کرمان، انتهای بلوار ۲۲ بهمن، مجتمع دانشگاه شهید باهنر، دانشکده علوم، گروه زیست شناسی، تلفن: ۳۳۲۲۰۳۲-۳۴۱

e-mail: mabbas@mail.uk.ac.ir

پیش دارو دارای خواص ضد اضطرابی می باشد که این اثرات به دلیل ترکیبات موجود در بهار نارنج به خصوص فلاونوئیدها می باشد (۴۱).

با توجه به بکار گیری بهار نارنج در طب سنتی به عنوان تسکین دهنده اعصاب، آرامش بخش، خواب آور و نیز وجود اثرات ضد اضطرابی آن در ایران، این مطالعه به منظور بررسی خواص عصاره بهار نارنج در کنترل حملات، در موشهای صحرایی نر انجام شد.

مواد و روشها

گیاه مورد استفاده: در این مطالعه از گلبرگ های تازه نارنج با عنوان بهار نارنج استفاده شد. عصاره *C. aurantium* از باغات مرکبات کرمان جمع آوری و به تأیید گیاه شناسان هر بارיום گروه زیست شناسی دانشگاه شهید باهنر رسید و با شماره ۱۴۰۲ در هرباریوم ثبت گردید و در سایه خشک و سپس آسیاب شد، در این تحقیق از روش پرکولاسیون استفاده گردید (۳۸). ۵۰ گرم از پودر گیاه را در دستگاه پرکولاتور ریخته و عصاره گیری با متانول ۷۰ درصد به مدت ۴۸ ساعت انجام گردید. عصاره حاصل توسط دستگاه Rotatory evaporator تغلیظ و بعد از آن به داخل شیشه ساعت منتقل گردید و به مدت ۷۲ ساعت در آن با دمای ۴۰ درجه سانتیگراد قرار گرفت تا سریع تر و کاملاً خشک شود. در مرحله آخر رطوبت عصاره ۲/۳٪ بود.

تهیه محلول های تزریقی: دوزهای (۷۵، ۱۵۰، ۳۰۰ و ۶۰۰ mg/ml) از عصاره تهیه شد. پنتیلین تترازلول (PTZ) از شرکت Aldrich- chemie با خلوص ۹۸ درصد با غلظت ۹۰ mg/kg برای ایجاد تشنج تهیه گردید (۴۲). فنوباریتال از شرکت Chinoin- Budapest به عنوان داروی استاندارد ضد تشنج با غلظت ۴۰ mg/kg تهیه گردید. حجم تزریقی برای کلیه محلول های فوق ۰/۸ ml/۱۰ gr وزن موش و به صورت داخل صفاقی بود. گروه کنترل علاوه بر اینکه توسط PTZ دچار تشنج شده بودند، برای درمان نرمال سالیین دریافت کردند. فنوباریتال ۲۵ دقیقه قبل از PTZ تجویز شد (۴۱-۳۹).

حیوانات آزمایشگاهی: موش های صحرایی نر نژاد Wistar با وزن ۲۵۰-۲۰۰ گرم مورد استفاده قرار گرفتند. موش ها به طور جداگانه در قفس های استاندارد با سیکل شبانه روزی ۱۲ ساعته تاریکی و روشنایی و با دمای کنترل شده (۲۱±۲) سانتیگراد نگهداری شدند. حیوانات مورد مطالعه ۵ روز قبل از انجام آزمایش به طور روزانه بین ساعات ۱۰-۹ قبل از ظهر برای سازش با شرایط آزمایش و به حداقل رساندن استرس دست آموز می شدند. سپس حیوانات به طور تصادفی در گروه های ۶ تایی قرار گرفتند.

بعد از تزریق پنتیلین تترازلول با دوز ۹۰ mg/kg به هر یک از موش ها، شاخص های ذیل با استفاده از کورنومتر بر حسب ثانیه اندازه گیری و ثبت شد. **زمان شروع تشنج:** فاصله زمانی از لحظه تزریق پنتیلین تترازلول تا شروع حملات تونیک و کلونیک تشنج محاسبه گردید. با بروز حملات تشنج که عموماً با کلونوس اندام حرکتی جلویی است مرحله اول تشنج مشخص می شود (۹).

دوام تشنج: فاصله زمانی از لحظه شروع تشنج تا خاتمه تشنج یا مرگ حیوان.

درصد مرگ و میر: نسبت تعداد موش هایی که متعاقب تزریق پنتیلین تترازلول مردند به کل موش های آن گروه.

تشنجی گیاه بومادران می باشد (۱۲). گونه های مختلف *Citrus* به عنوان غذا استفاده می شوند، در طب سنتی پوست و برگ ها و ریشه آن ها به عنوان چاشنی یا دارو مورد استفاده قرار می گیرند (۱۳). جنس های *Citrus* حاوی ترکیبات فعالی مثل کومارین ها، فلاونوئیدها و مونوترپنئیدها می باشند (۱۴). از میوه های این جنس جهت کاهش وزن استفاده می شود و عصاره آن ها به ویژه عصاره میوه نارنج منبع طبیعی حاوی ترکیباتی مثل سینفرین و کومارین می باشد (۱۵ و ۱۶). سینفرین آگونیست α - آدرنژیک بوده و گیرنده های β_2 - آدرنژیکی را فعال می کند. اکتاپامین هم آگونیست گیرنده های β_2 - آدرنژیکی می باشد (۱۷ و ۱۸) که هر دو ترکیب تولید cAMP را مهار می کنند (۱۵). این آمین ها اثرات مختلفی را در بدن اعمال می کنند. از جمله در پاتوفیزیولوژی میگرن و سایر انواع سردردها نقش دارند (۱۹). پی - سینفرین بعنوان پروتئوآلکالوئید در نارنج اثرات شبه افسردگی در مدل های حیوانی دارد، که این اثر وابسته به دوز نمی باشد (۲۰). به نظر می رسد که گیرنده های α_1 - آدرنژیکی در این امر نقش داشته باشند، زیرا اثرات سینفرین توسط تجویز آنتاگونیست α_1 - آدرنژیکی مثل پرازوسین معکوس می شود (۲۱) کومارین ها هم از ترکیبات موجود در جنس *Citrus* می باشند که اثرات آن ها بر روی سیستم عصبی مرکزی از جمله اثر ضد دردی می باشد (۲۲ و ۲۳).

یکی از گونه های *Citrus*، نارنج با نام علمی *Citrus Aurantium* می باشد که از جمله گیاهان دارویی پر مصرف و بومی کشور ایران است و به عنوان پرتقال ترش شناخته می شود. در طب سنتی ایران گل های این گیاه در درمان بیماریهای عصبی نظیر هیستری، تشنج و ضعف اعصاب استفاده می شود. بعلاوه این گیاه به عنوان آرام بخش، خواب آور، اشتها آور و برطرف کننده تپش قلب شناخته شده است (۲۴ و ۲۵). مواد تشکیل دهنده essential oil گل ها و یا برگ های جوان این گیاه حاکی از وجود، آلکالوئید، لینانول، لینانیل استات، مسیرین، لیمونن و لیمونوئید و درصد قابل توجهی از فلاونوئیدها در برگ ها و گلهای این گیاه بوده که نشان دهنده بالا بودن این ترکیبات در گل ها نسبت به برگ ها است (۳۰-۲۶ و ۲۴). لینالول در حفاظت حیوان از حمله های صرعی القا شده در موش های سوری نقش موثری دارد (۲۵-۳۳). مطالعه Komiya و همکاران نشان داد که اسانس فرار لیمو باعث اثرات ضد اضطرابی و شبه ضد افسردگی در موش های سوری می شود. عامل مؤثر در این فعالیت ها عمدتاً لیمونن موجود در گیاه شناخته شد که از طریق گیرنده $5-HT_{1A}$ اثر آرام بخشی خود را اعمال می کند (۳۴).

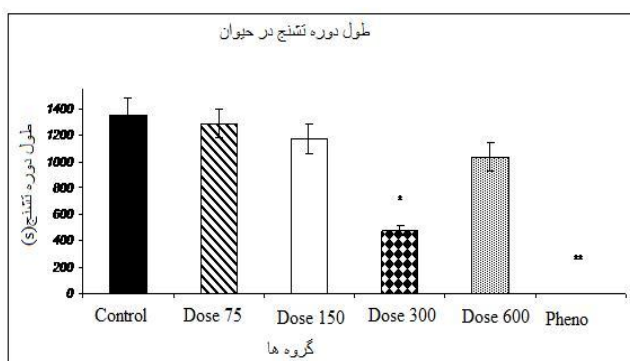
مطالعات دیگر نیز حاکی از اثر آرامش بخشی و ضد تشنجی لیمونین در مدل های حیوانی می باشد (۳۳). اثرات ضد اضطرابی و آرام بخشی آن در مطالعات انسانی نیز تأیید شده است (۳۶). میسرین یا بتا- میسرین موجود در گیاه یک ترکیب منوترپنی است. میسرین از اسانس روغنی گیاهانی چون برگ بو، شاهپسند و سایر گیاهان بدست می آید (۳۷) و دارای اثرات ضد دردی، بلوکه کنندگی کانال سدیمی ولتاژی (۳۸ و ۳۹) و شل کنندگی عضلات (۴۰ و ۴۱) می باشد. فلاونوئیدهای موجود در گیاهان تأثیرات فارماکولوژیک وسیعی از جمله ممانعت از اکسیداسیون لیپوپروتئین های با وزن مولکولی پایین، جلوگیری از تجمع پلاکت ها و همچنین پایداری سلول های ایمنی را دارا هستند. لذا در درمان ناراحتی های روانی، عفونت های ویروسی، تورم و آلرژی استفاده می شوند (۴۰). Banaiyan و همکاران نشان دادند که استفاده از بهار نارنج قبل از عمل جراحی و به صورت

ناشی از پنتیلین تترازول. دوز 300 mg/kg و گروه شاهد مثبت $**P<0.01$, $*P<0.05$, phenol= Phenobarbital, (n=7)

با تزریق دوزهای مختلف عصاره گیاه بهار نارنج 5 , 75 , 150 , 300 و 600 mg/kg مشاهده شد که این عصاره با افزایش غلظت تا 300 mg/kg باعث افزایش زمان تاخیر شروع حملات کلونیک و تونیک در موش صحرایی نر شد که در دوز 300 mg/kg عصاره تاثیر معنی دار می باشد ($p<0.05$).

اثر تزریق عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج بر طول دوره تشنج

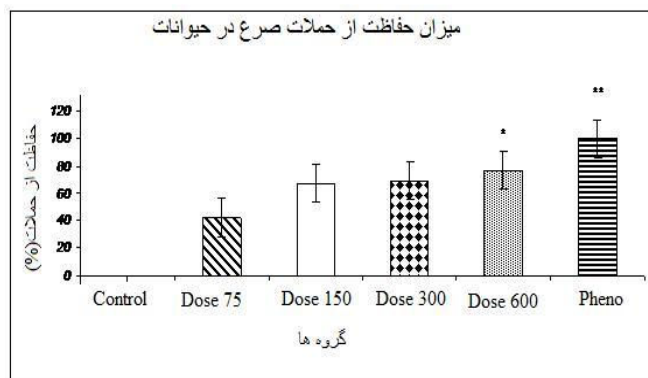
ناشی از پنتیلین تترازول: میانگین طول دوره تشنج برای گروه کنترل 1350 ثانیه بود، در صورتیکه در رابطه با دوز 300 , 75 , 150 و فنوباریتال صفر ثانیه می باشد ($p<0.05$). اختلاف معنی داری بین دوزهای 75 mg/kg و 150 و 600 mg/kg دیده نشد. نتایج نشان داد که دوز 300 mg/kg باعث کاهش طول مدت حملات کلونیک و تونیک تشنج گردید و در گروه شاهد مثبت (فنوباریتال 40 mg/kg) باعث توقف حملات کامل شد (نمودار ۲).

نمودار ۲: مقایسه اثر دوزهای مختلف عصاره بهار نارنج با گروه کنترل و شاهد مثبت که فنوباریتال دریافت کرده بود بر طول دوره تشنج ناشی از پنتیلین تترازول. دوز 300 mg/kg و گروه شاهد مثبت $**P<0.01$, $*P<0.05$, phenol= Phenobarbital (n=7)

اثر تزریق عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج بر درصد محافظت

حیوان از تشنج ناشی از پنتیلین تترازول: درصد محافظت حیوان از تشنج برای گروه کنترل 0% بود، در صورتیکه در رابطه با دوز 300 mg/kg و 75 , 150 و 600 mg/kg دیده نشد (نمودار ۳).

درصد محافظت protection percentage (%): تعداد موشهایی

که در هر گروه به آزمایش ها پاسخ داده اند.

محاسبه درصد محافظت هر پارامتر توسط فرمول زیر محاسبه شد (۴۳).

$$P\% = 1 - (nt/Nt)(nc/NC) \times 100$$

در رابطه فوق nt: تعداد موش های گروه آزمایش هستند که پاسخ داده اند، Nt: تعداد کل موش های گروه آزمایش، nc: تعداد موش های گروه کنترل که پاسخ می دهند و NC: تعداد موش های گروه کنترل می باشند.

گروه های مورد آزمایش:

گروه ۱: موش های تشنجی بودند که نرمال سالیس به عنوان داروها در آن ها تزریق شد.

گروه های ۲-۵: در این گروه ها دوزهای 75 , 150 , 300 و 600 mg/kg عصاره بهار نارنج نیم ساعت قبل از تزریق PTZ صورت گرفت. گروه ۶: گروه شاهد مثبت به صورت داخل صفاقی 40 mg/kg داروی فنوباریتال را دریافت کردند.

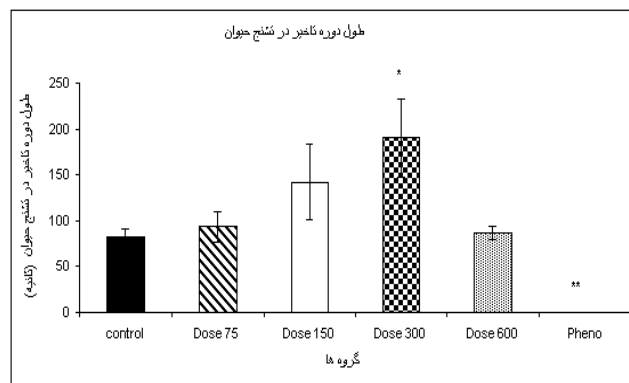
محاسبات آماری: زمان شروع تشنج، دوام تشنج، درصد مرگ و میر و درصد محافظت در گروه های ۶ تایی ثبت گردید و برای مقایسه داده ها از آزمون ANOVA یک طرفه و متعاقب آن از آزمون Tukey استفاده شده و $p<0.05$ معنی دار در نظر گرفته شد (۴۱).

یافته ها

با تزریق دوز 90 mg/kg پنتیلین تترازول طیف وسیعی از حملات تشنجی در حیوانات شامل تیک های خفیف، راست شدن دم، خوابیدن گوش ها، جمع کردن دست ها و محدود شدن قدرت حرکت حیوان و یا حرکات لرزشی پی در پی و غیر ارادی و حرکات شدید تشنجی بود، ایجاد گردید.

اثر تزریق عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج بر تاخیر تشنج

ناشی از پنتیلین تترازول: میانگین طول دوره تاخیر تشنج برای گروه کنترل 85 ثانیه بود، در صورتیکه در رابطه با دوز 300 , 75 , 150 و 600 mg/kg و فنوباریتال 40 mg/kg دیده نشد (نمودار ۱).

نمودار ۱: مقایسه اثر دوزهای مختلف عصاره بهار نارنج با گروه کنترل و شاهد مثبت که فنوباریتال دریافت کرده بود بر تاخیر تشنج

اثرات قدرتمند ضد استرسی خود را با اثر بر روی گیرنده $GABA_A$ و افزایش غلظت گاما- آمینوبوتیریک اسید اعمال می کند (۵۲).

مشخص شده که در جوندگان اسانس فرار لیمو اثرات ضد اضطرابی ایجاد می کند. در خصوص توجیه اثرات آرام بخش بهار نارنج بر سیستم عصبی در مدل حیوانی به وجود ترکیب لیمونن و میسرین در آب اشاره شده و نشان داده شد که این دو ترکیب دارای خواص بیولوژیکی بوده و باعث اثرات مهار کننده بر سیستم اعصاب مرکزی می گردند (۵۳). بنابراین شاید بتوان گفت لیمونن یکی از ترکیباتی است که با اثر بر سیستم گاباژرژیک و از طریق سرکوب سیستم عصبی مرکزی همانطور که باعث ایجاد اثرات ضد اضطرابی می شود اثرات ضد صرعی را هم اعمال می کند.

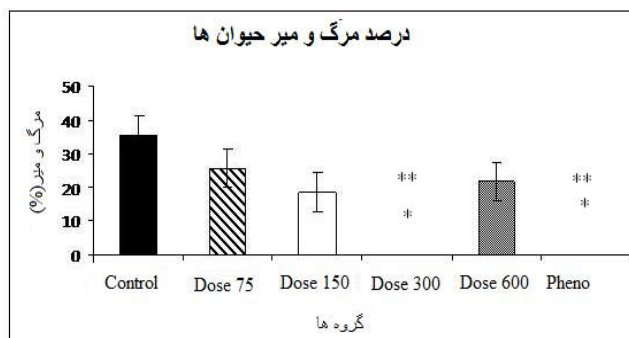
کاندید دیگر در خصوص اثرات آرام بخشی و ضد استرس بهار نارنج، (۵۴) کومارین های موجود در گیاه هستند که Pereira در مطالعه خود نشان داد که تجویز حاد کومارین ها احتمالاً از طریق اثر بر گیرنده $GABA_A$ باعث افزایش رها شدن گاما- آمینو بوتیریک اسید در قشر پرفورانتال می گردد و از آنجایی که میانجی گاما- آمینوبوتیریک اسید نقش مهمی در مهار نورون های مغز دارد بنابراین کومارین ها می توانند اثراتی در بهبود حملات تشنجی و صرعی داشته باشند (۵۰). عامل دیگری که دارای اثر کاهندگی بر فعالیت CNS می باشد لینالول است که در عصاره بهار نارنج وجود دارد. نشان داده شده که لینالول ویژگی سرکوب گرانه خود را از طریق مهار رهایش استیل کولین اعمال می کند (۵۳). علاوه بر این لینالول آنتاگونیست رقابتی گیرنده NMDA می باشد (۵۵و۳۳) و مشخص شده که بلوکه شدن گیرنده NMDA گلوتاماتی در اثرات ضد صرعی فلیامات سهیم می باشد (۵۳).

فلاونوئید ها دسته دیگری از ترکیبات موجود در عصاره بهار نارنج می باشند که تمایل بسیار بالایی به گیرنده های بنزودیازپینی سیستم عصبی مرکزی دارند و از این طریق باعث ایجاد سرکوب و آرامش در سیستم عصبی مرکزی می گردند. Mahmoudi و همکاران نشان دادند که فلاونوئید جدا شده از عصاره بهار نارنج دارای اثرات آرام بخش می باشد (۵۴). بسیاری از فلاونوئیدها در سیستم عصبی مرکزی لیگندهایی برای گیرنده های گاما آمینو بوتیریک اسید نوع A ($GABA_A$) می باشند که منجر به این نظریه شده که می توانند به عنوان مولکول های شبه بنزودیازپینی عمل کنند. این نظریه توسط اثرات رفتاری آن ها در مدل های حیوانی اضطراب، افسردگی و تشنج ثابت شده است (۵۷و۵۶و۵۷). گفته شده فلاون های طبیعی و سنتتیک نیز ممکن است جریان های کلر تولید شده توسط گاما آمینو بوتیریک اسید را تعدیل کنند (۵۹-۵۷). مشتقات فلاونونی زیادی یافت شده اند که لیگاند هایی برای گیرنده های $GABA_A$ در سیستم عصبی مرکزی می باشند و با اتصال به نقاط اتصال داروهای مثل بنزودیازپین ها منجر به فعالیت های سرکوبی در سیستم عصبی مرکزی موش های سوری می شوند (۵۵و۵۳).

در تأیید مطالب فوق گزارش شده که فلاونوئیدها مشابه دیازپام که تشنج ها را به طور کامل متوقف می سازد توانایی کنش متقابل با گیرنده های $GABA_A$ مرکزی را دارند. گیرنده های یونوتروف $GABA_A$ که توسط گاما آمینو بوتیریک اسید فعال می شوند کانالهای دریچه دار لیگاندی هستند که بیش ترین انتقالهای مهاری را در سیناپس ها میانجی گری می کنند. عملکرد گیرنده های $GABA_A$ نه تنها از ایجاد صرع جلوگیری می کنند بلکه از گسترش فعالیت صرعی در

نمودار ۳: مقایسه اثر دوزهای مختلف عصاره بهار نارنج با گروه کنترل و شاهد مثبت که فنوباریتال دریافت کرده بود بر درصد حفاظت از حملات صرع در حیوانات. دوز mg/kg ۶۰۰ و گروه شاهد مثبت $pheno = Phenobarbital$ $**P < 0.01$, $*P < 0.05$, $(n=7)$

اثر تزریق عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج بر درصد مرگ و میر حیوان در تشنج ناشی از پنتیلن ترازول: میانگین درصد مرگ و میر حیوان در تشنج برای گروه کنترل ۳۶٪ بود، در صورتیکه در رابطه با دوز mg/kg ۳۰۰ و گروه فنوباریتال ۰٪ می باشد. در این رابطه بین دو گروه اختلاف معنی داری دیده نشد ($p < 0.05$). همچنین اختلاف معنی داری بین دوزهای mg/kg ۷۵، ۱۵۰، و ۶۰۰ دیده نشد (نمودار ۴).

نمودار ۴: مقایسه اثر دوزهای مختلف عصاره بهار نارنج با گروه کنترل و شاهد مثبت (دریافت کننده فنوباریتال) بر درصد مرگ و میر حیوانات. $**P < 0.01$, $*P < 0.05$, $phenol = Phenobarbital$, $(n=7)$

بحث و نتیجه گیری

نتایج مطالعه نشان داد که عصاره هیدرومتانولی بهار نارنج بخصوص در دوز mg/kg ۳۰۰ موجب افزایش زمان تاخیری در شروع حملات تشنجی و کاهش طول مدت آن ها، کاهش درصد مرگ و میر حیوانات و نیز افزایش درصد محافظت حیوانات در برابر اثرات تشنج شد. همچنین اثر این عصاره بر کاهش درصد مرگ و میر حیوانات با اثر فنوباریتال که یک داروی ضد صرع است، قابل مقایسه می باشد. همچنین مشخص گردید که اثرات فوق تا حدودی وابسته به دوز هستند چون دوز mg/kg ۳۰۰ از دوزهای کمتر و بیشتر اثرات بهتری را اعمال کرده است.

مطالعات انجام شده در مورد مواد تشکیل دهنده گل ها و یا برگ های جوان این گیاه نشان دهنده وجود ترکیباتی مثل لینانول، لینانیل استات، میسرین، لیمونن، لیمونوئید و فلاونوئیدها می باشد (۲۸-۲۶و۲۴). خیلی از عصاره های گیاهی با داشتن ترکیبات مشابه اثرات ضد صرعی نشان داده اند (۴۶-۴۴) اثرات ضد اضطرابی و آرام کننده اسانس گیاهی *C.aurantium* توسط مطالعات گذشته کاملاً تأیید شده است (۵۰-۴۷). یکی از ترکیبات اصلی عصاره بهار نارنج، لیمونن است که باعث کاهش فعالیت همزمان و دسته جمعی نورون های سیستم عصبی مرکزی می شود (۵۱). لیمونن از طریق گردش خون محیطی وارد مغز می شود و سپس به گیرنده های $GABA_A$ متصل شده که فعال شدن آن ها باعث ایجاد اثرات ضد اضطرابی می گردد (۵۱). تحقیقات مکمل دیگر نشان دادند که لیمونن

آن تا به حال برای ما مشخص نشده است، بنظر میرسد مشخص کردن ED50 و LT برای عصاره برای ادامه سودمند باشد.

به طور خلاصه نتایج این تحقیق نشان داد که عصاره بهار نارنج که در طب

سنتی ایرانیان جایگاه ویژه ای دارد و از آن به عنوان تسکین دهنده اعصاب و آرام بخش یاد شده است دارای اثر پیشگیرانه در بروز حملات تشنج ناشی از PTZ در موش های صحرایی است. این اثر وابسته به دوز عصاره می تواند وابسته به عواملی مثل فلاونوئیدهای موجود در عصاره که تمایل به گیرنده های GABA_A دارند، مثل لیمونن و لینالول باشد که برای مشخص شدن مکانیسم دقیق احتیاج به طراحی آزمایش های تکمیلی می باشد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه شهید باهنر و از آقای دکتر میرتاج الدینی مسئول هرباریوم دانشکده علوم دانشگاه شهید باهنر به دلیل همکاری و مساعدت خوب، تشکر و قدردانی می گردد.

سرتاسر بافت کورتکس مغز ممانعت به عمل می آورند (۶۰). روی گیرنده GABA_A حداقل ۱۱ جایگاه مجزا برای کنش متقابل با لیگاندهای مختلف وجود دارد (۵۹). فلاونوئیدهایی مثل فلاون ها به عنوان بنزودیازپین های گیاهی شناخته شده اند (۶۱و۶۲) و اثرات تعدیلی متفاوتی بر جایگاه بنزودیازپینی گیرنده GABA_A دارند اما فاقد اثرات جانبی بنزودیازپین ها هستند (۶۳). گیرنده های GABA_A دارای زیر واحد های α_1 و α_2 مجزایی می باشند. شواهد نشان می دهند که ترکیب های فلاونوئیدی موجود در عصاره *C. aurantium* به عنوان آگونیست نسبی و به طور گزینشی با تمایل بیش تر به زیر واحد α_2 و تمایل کمتر به زیر واحد α_1 گیرنده های GABA_A تمایل نشان می دهند و باعث اثرات ضد تشنجی می شوند (۶۴). طبیعی است که ترکیبات مؤثره و نیز جزء اصلی و نسبت درصد اجزاء متشکله هر گیاه دارویی تابع شرایط رشد آن است و در تحقیق حاضر نیز نمی توان ادعا کرد مواد تشکیل دهنده عصاره عیناً مثل عصاره های مورد بررسی توسط سایر محققین بوده اما اصولاً شباهت های زیاد وابسته به جنس و گونه دیده می شود. همانطور که دیده شد اثر عصاره بصورت وابسته به دوز اعمال گردید که دوز ۳۰۰ mg/kg بهتر از دوزهای کمتر و حتی بیشترین دوز ۶۰۰ mg/kg اثر پیشگیری بر حملات تشنج را نشان داد، که علت

Effect of Hydro-Methanolic Extract of Sour Orange Flowers, *Citrus Aurantium*, on Pentylentetrazole Induced Seizure in Male Rats

M. Abbasnejad (PhD)^{*1}, B. Keramat (PhD)¹, S. Esmaili Mahani (PhD)¹,
M. Rezaeezade-Roukerd (MSc)¹

1. Department of Biology, School of Science, Shaheed Bahonar University, Kerman, Iran

J Babol Univ Med Sci; 14(5); Sep 2012; pp: 20-28.

Received: Dec 17th 2011, Revised: Feb 8th 2012, Accepted: May 2nd 2012.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: In Iranian folk medicine, *Citrus aurantium* flower extract is used to treat some neural diseases such as sleep disorder and anxiety. Tend to use medicinal herbs to treat diseases such as seizure, is growing. The present study was undertaken to evaluate the anticonvulsant effect of sour orange flowers of *Citrus aurantium*.

METHODS: In this experimental study, 42 adult male Wistar rats (200-250g) were divided into 6 groups: control (PTZ), positive control (phenobarbital) and extract treated groups (75, 150, 300 and 600 mg/kg, i.p.). Fresh sour orange flowers were collected, methanolic extract (70%) was provided by percolator, after the evaporation of methanol, the extract was dried by oven at the 40°C. Pentylentetrazole (90 mg/kg) was used for induction of seizure. Changes in the onset time of seizure, duration of seizure, percent of mortality and percent of seizure protection were determined in different groups and compared with control (PTZ) and positive control (phenobarbital).

FINDINGS: The extract (300 mg/kg), significantly reduced the latency of onset of seizure (198±8%) as compared with control (78±3%) ($p<0.05$), also duration of seizure significantly was reduced by the extract (300mg/kg) (430±46%) compared with control (1350±110%) ($p<0.05$). Percent of seizure protection significantly was increased by extract in comparison with control group; the dose of 600 mg/kg (78±6%) was the most effective dose in compared to control (0%) ($p<0.05$). Seizure related mortality was significantly decreased by extract (300 mg/kg) (0%) in compared to control (36%) ($p<0.01$).

CONCLUSION: According to the results of this study, it seems that hydro-methanolic extract of *Citrus aurantium* can be used to prevent seizures.

KEY WORDS: *Citrus aurantium*, Seizure, Rat.

^{*}Corresponding Author;

Address: Department of Biology, School of Science, Shaheed Bahonar University, Kerman, Iran

Tel: + 98 341 3222032

E-mail: mabbas@mail.uk.ac.ir

References

1. Guerreiro CA. Guidelines for drug treatment of epilepsy: A critical review. *Arq Neuropsiquiatr* 2008;66(3A):591-9.
2. Cordo MG, Orlandi M, Lecca D, Carboni G, Frau V, Giorgi O. Pentylenetetrazol-induced kindling in rats: effect of GABA function inhibitors. *Pharmacol Behav* 1991;40(2):329-33.
3. Hopkins A, Shorvon S, Casino G. *Epilepsy*. London: Chapman & Hall 1995; pp: 38-82.
4. Schrader LM, Stern JM, Koski L, Nuwer MR, Engel J. Seizure incidence during single-and-paired pulse transcranial magnetic stimulation (TMS) in individual with epilepsy. *Clin Neurophysiol* 2004;115(12): 2728-37.
5. Porter RJ, Meldrum BS. Antiseizure drugs. In: Katzung BG, eds. *Basic and clinical pharmacology*. New York: Lange Medical Books. McGraw Hill 2001; pp: 345-8.
6. McNamara JO. Cellular and molecular basis of epilepsy. *J Neuro Sci* 1994;14(6): 3413-25.
7. Willmore LJ. Post treatment epilepsy: cellular mechanisms and implications for treatment. *Epilepsia* 1990;31(Suppl 3): 67-73.
8. Matyszak MK. Inflammation in the CNS: Balance between immunological privilege and immune responses. *Prog Neurobiol* 1998;56(1):19-35.
9. Akamatsu N, Fueta Y, Endo Y, et al. The therapeutic effects of high frequency transcranial magnetic stimulation on pentylenetetrazol- induced status epilepticus in rats. *Int Congr Ser* 2005;1278:423-6.
10. Krug M, Koch M, Grecksch G, Schulzeck K. Pentylenetetrazol kindling changes the ability to induced potentiation phenomena in the hippocampal CA1 region. *Physiol Behav* 1997;62(4):721-7.
11. Carvey PM. *Drug action in the CNS*. 1st ed. New York: Oxford University Press 1998; pp: 123-56.
12. Heidari MR, Ebrahimi S, Mehrabani M, Pardakhti A, Vafa Zadeh. Effects of Methanolic extract of *Achillea Wilhelmsii* C. koch on seizure induced by Picrotoxin in mice. *J Babol Univ Med Sci* 2005;7 (4):7-13. [in Persian]
13. Chiu NY, Chang KH. *The illustrated medicinal plants of Taiwan*. Taiwan: SMC Publishing 1987; p: 121.
14. Chan YY, Li CH, Shen YC, Wu TS. Anti- inflammatory principles from the stem and root barks of *Citrus media*. *Chem Pharm Bull (Tokyo)* 2010;58(1):61-5.
15. Airriess CN, Rudling JE, Midgley JM, Evens PD. Selective inhibition of adenylyl cyclase by octopamine via a human cloned alpha 2A-adrenoceptor. *Br J Pharmacol* 1997;122(2):191-8.
16. Calapai G, Firenzuoli F, Saitta A, et al. Antiobesity and cardiovascular effects of *Citrus aurantium* extracts in the rat: a preliminary report. *Fitoterapia* 1999;70(6):586-92.
17. Carpena C, Galitzky J, Fontana E, et al. Selective activation of beta3-adrenoceptors by octopamine: comparative studies in mammalian fat cells. *Naunyn Schmiedebergs Arch Pharmacol* 1999;359(4):310-21.
18. D'Andrea G, Terrazzino S, Fortin D, Farruggio A, Rinaldi L, Leon A. HPLC electrochemical detection of trace amines in human plasma and platelets and expression of mRNA transcripts of trace amine receptors in circulating leukocytes. *Neurosci Lett* 2003;346(1-2):89-92.
19. D'Andrea G, Terrazzino S, Fortin D, Cocco P, Balbi T, Leon A. Elusive amines and primary headaches: historical background and perspectives. *Neurol Sci* 2003;24(Suppl 2):65-7.
20. Song DK, Suh HW, Jung JS, Wie MB, Son KH, Kim YH. Antidepressant-like effects of p-synephrine in mouse models of immobility tests. *Neurosci Lett* 1996;214:107-10.
21. Kim KW, Kim HD, Jung JS, et al. Characterization of antidepressant-like effects of psynephrine stereoisomers. *Naunyn Schmiedebergs Arch Pharmacol* 2001;364(1):21-6.
22. Leal LKAM, Matos ME, Matos FJA, Rieiro RA, Ferreira FV, Viana GSB. Antinociceptive and antidermatogenic effects of the hydroalcoholic extract and coumarin from *Torresea cearensis* Fr. *All. Phytomedicine* 1997;4:221-7.

23. Leal LK, Ferreira AA, Bezerra GA, Matos FJ, Viana GSB. Antinociceptive, anti-inflammatory and bronchodilator activities of Brazilian medicinal plants containing coumarin: a comparative study. *J Ethnopharmacol* 2000;70(2):151-9.
24. LM Lopes C, Gonçalves e Sá C, de Almeida AA, et al. Sedative, anxiolytic and antidepressant activities of Citrus limon (Burn) essential oil in mice. *Pharmazie* 2011;66(8):623-7.
25. Zargari A. *Medicine plants*. 1st ed. Tehran: Tehran University Publication 1992; p: 484. [in Persian]
26. Ghassemi N, Azadbakht M, Sabzevari Sh. Phytochemical Analysis of Essential Oil of Citrus bigardia L Growing in Shiraz. *DARU J Pharm Sci* 1997;7(1):23-8. [in Persian]
27. Azadbakht M, Khoori V, Nayeib Pour M, Pourabook M, Fazelinejad S. The role of adrenoceptors in the electrophysiological effects of hydroalcoholic extract of Citrus bigaradia in experimental model of atrial fibrillation of isolated atrioventricular node of rabbits. *J Mazandaran Univ Med Sci* 2009;18(68):1-10. [in Persian]
28. Mosaddegh M, Kamali Nejad M, Dehmaoobad Sharif Abadi A, et. al. Composition of the volatile oils of the Citrus Bigaradia, Citrus Limon and Citrus Delicio. *J Med Plants* 2004;3(11):25-30. [in Persian]
29. Phillipson JD. Phytochemistry and pharmacognosy. *Phytochemistry* 2007;68(22-24): 2960-72.
30. Faturi CB, Leite RJ, Alves PB, Canton AC, Teixeira-Silva F. Anxiolytic-like effect of sweet orange aroma in Wistar rats. *Prog Neuro-Psychopharmacol Biol Psychiatry* 2010;34(4):605-9.
31. Elisabetsky E, Marschner J, Souza, DO. Effects of Linalool on glutamatergic system in the rat cerebral cortex. *Neurochem Res* 1995;20(4):461-5.
32. Elisabetsky E, Coelho de Souza GP, dos Santos MAC, et al. Sedative properties of Linalool. *Fitoterapia* 1995;66: 407-14.
33. Elisabetsky E, Brum LF, Souza DO. Anticonvulsant properties of linalool in glutamate-related seizure models. *Phytomedicine* 1999;6(2):107-13.
34. Komiya M, Takeuchi T, Harada E. Lemon oil vapor causes an anti- stress effect via modulating the 5-HT and DA activities in mice. *Behav Brain Res* 2006;172(2):240-9.
35. Fukumoto S, Morishita A, Furutachi K, et al. Effect of flavour components in lemon essential oil on physical or psychological stress. *Stress Health* 2008;24:3-12.
36. Sugawara Y, Hara C, Tamura K, et al. Sedative effect on humans of inhalation of essential oil of linalool. Sensory evaluation and physiological measurements using optically active linalool. *Anal Chim Acta* 1998;365: 293-9.
37. Chyau CC, Mau JL, Wu CM. Characteristics of the Steam-Distilled Oil and Carbon Dioxide Extract of Zanthoxylum simulans Fruits. *J Agric Food Chem* 1996;44(4):1096-9.
38. Haeseler, G, Maue, D, Grosskreutz, J, et al. Voltage-dependent block of neuronal and skeletal muscle sodium channels by thymol and menthol. *Eur J Anaesthesiol* 2002;19(8):571-9.
39. do Vale TG, Furtado EC, Santos JG Jr, Viana GS. Central effects of citral, myrcene and limonene, constituents of essential oil chemotype from Lippia Alba (Mill) n.e. Brown. *Phytomedicine* 2002;9(8):709-14.
40. da Silva VA, de Freitas JC, Mattos AP, et al. Neurobehavioral study of the effect of beta-myrcene on rodents. *Braz J Med Biol Res*. 1991; 24: 827-31.
41. Banaiyan G, Rasti Boroujeni A, Shirmardi M. Comparison of the effect of Citrus aurantium and diazepam on preoperative anxiety. *J Shahrekord Univ Med Sci* 2009;10 (4):13-18. [in Persian]
42. Bandyopadhyay A. Pentylentetrazol (PTZ)-kindling development in intact and subcortical structure lesioned rats. *Indian J Exp Biol* 1989;27(9):829-30.
43. Shariat S. *Extraction, exploitation, recognition and evaluation the effective material of medical herbs*. 2nd ed. Isfahan: Mani Publications 1992; pp: 15-40. [in Persian]

44. Heidari MR, Mandegary A, Hosseini A, Vahedian M. Anticonvulsant effect of methanolic extract of *Echium amoenum* Fisch and C. A Mey. against seizure induced by picrotoxin in mice. *Pak J Biol Sci* 2006;9:772-6.
45. Gower AJ, Noyer M, Verloes R, Gobert J, Wulfert E. Ucb L059, A novel anticonvulsant drug: Pharmacological profile in animals. *Euro J Pharmacol* 1992;222(2-3):193-203.
46. Heidari MR, Asadipour A, Rashid- Farokhi P, Assad H, Mandegary A. Effect of *Rosmarinus officinalis* L. extracts on the seizure induced by picrotoxin in mice. *Pakistan J Biol Sci* 2005;8:1807-11.
47. Carvalho Freits MI, Costa M. Anxiolytic and sedative effects of extracts and essential oil from *Citrus aurantium* L. *Biol Pharm Bull* 2002;25(12):1629-33.
48. Pultrini Ade M, Galindo LA, Costa M. Effects of the essential oil from *Citrus aurantium* L. in experimental anxiety models in mice. *Life Sci* 2006;78(15):1720-5.
49. Vale TG, Furtado EC, Santos Jr JG, Viana GS. Central effects of citral, myrcene and limonene, constituents of essential oil chemotypes from *Lippia alba* (Mill.) n.e. Brown. *Phytomedicine* 2002;9(8):709-14.
50. Pereira EC, Lucetti DL, Barbosa Filho JM. Coumarin effects on amino acid levels in mice prefrontal cortex and hippocampus. *Neurosci Lett* 2009;454(2):139-42.
51. Re L, Barocci S, Sonnino S, et al. Linalool modifies the nicotinic receptor-ion channel kinetics at the mouse neuromuscular junction. *Pharmacol Res* 2000; 42:177-81.
52. Silva Brum LF, Emanuelli T, Souza DO, et. al. Effects of linalool on glutamate release and uptake in mouse cortical synaptosomes. *Neurochem Res.* 2001; 26:191-194.
53. Deckers CLP, Genton P, Sills GJ, Schmidt D. Current limitations of antiepileptic drug therapy: a conference review. *Epilepsy Res* 2003;53(1-2):1-17.
54. Mahmoudi M, Shamsi Meymandi M, Foroumadi AR, Raftari SH, Asadi Shekari M. Antidepressant effect of sour orange flowers extract on lipopolysaccharide-induced depressive-like behaviors in rat. *J Kerman Univ Med Sci* 2005;12(4): 244-51. [in Persian]
55. Johnston GAR. GABA_A receptor channel pharmacology. *Curr Pharm Des* 2005;11:1867-85.
56. Marder M, Estiú G, Bruno Blanch L, et al. Molecular modeling and QSAR analysis of the interaction of Flavone derivatives with the benzodiazepine binding site of the GABA_A receptor complex. *Bioorg Med Chem* 2001;9(2):323-35.
57. Campbell EL, Chebib M, Johnston GA. The dietary flavonoids apigenin and (-)-epigallocatechin gallate enhance the positive modulation by diazepam of the activation by GABA of recombinant GABA_A receptors. *Biochem Pharmacol* 2004;68(8):1631-8.
58. Goutman JD, Waxemberg MD, Doñate-Oliver F, Pomata PE, Calvo DJ. Flavonoid modulation of ionic currents mediated by GABA_A and GABA_C receptors. *Eur J Pharmacol* 2003;461(2-3):79-87.
59. Hall BJ, Chebib M, Hanrahan JR, Johnston GA. 6-Methylflavanone, a more efficacious positive allosteric modulator of gammaaminobutyric acid (GABA) action at human recombinant $\alpha 2\beta 2\gamma 2L$ than at $\alpha 1\beta 2\gamma 2L$ and $\alpha 1\beta 2$ GABAA receptors expressed in *Xenopus* oocytes. *Eur J Pharmacol* 2005;512(2-3):97-104.
60. Fisher A, Walker MC, Bowery NG. Mechanism of action of anti-epileptic drugs. In: Sander JW, Walker MC, and Smalls JE, eds. *Epilepsy 2003: From synapse to society. A practical guide to epilepsy.* Crowborough: Meritus Communications 2003; pp:249-72.
61. Huang X, Liu T, Gu J, et al. 3D-QSAR Model of flavonoids binding at benzodiazepine site in GABAA receptors. *J Med Chem* 2001;44(12):1883-91.
62. Shen DW, Higgs MH, Salvay D, Olney JW, Lukasiewicz PD, Romano C. Morphological and electrophysiological evidence for an ionotropic GABA receptor of novel pharmacology. *J Neurophysiol* 2002;87(1): 250-6.
63. Hanrahan JR, Chebib M, Davucheron NLM, et al. Semisynthetic preparation of amentoflavone: a negative modulator at GABA_A receptors. *Bioorg Med Chem Lett* 2003;13(14):2281-4.

64. Karimidokht Shahbabaki A, Oryan SH, Parivar K. Anticonvulsant activity of ethanolic extract and aqueous fraction of launaea acanthodes gum in comparison with diazepam in mice. J Qazvin Univ Med Sci 2009;13(1):14-20. [in Persian]